

In de val

(gecorrigeerde versie, januari 2016)

Deel XXIII uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
Door Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d.

Tijdens de roerige septemberdagen van 1944 in Eindhoven proberen twee mannen, allebei lid van de illegale groep Partisanen Actie Nederland, twee Duitse soldaten te laten deserteren. Die voelen er wel wat voor en een afspraak wordt gemaakt.

Kort na de Nederlandse capitulatie, begin juni 1940, verbindt dienstplichtig soldaat Linders zich als marechaussee bij het Depot Koninklijke Marechaussee te Apeldoorn. Zijn opleiding daar duurt slechts één maand, want de bezetter wil de Nederlandse politie in korte tijd sterk uitbreiden. Het vervolg van zijn opleiding zal in de praktijk moeten worden georganiseerd. Ondertussen wordt hij per 5 juli ontslagen uit de vrijwillige militaire dienst, omdat de Marechaussee per die datum een burgerkorps is geworden. Zijn eerste plaatsing is de brigade Gulpen, gevolgd door de brigade Vlodrop in januari 1942. Bij de grote politiereorganisatie van maart 1943 krijgt hij een aanstelling als 'wachtmeester der Staatspolitie' en wordt ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)'. Stramproy is nu zijn nieuwe standplaats bij de gelijknamige marechaussee-groep en -post, maar na twee maanden wordt hij gedetacheerd in Maastricht.

Bij de politiereorganisatie wordt ook de recherche aangepakt. Er komen een Recherche centrale in 's-Gravenhage en Recherchehoofdafdelingen in vijf steden. Deze hoofdafdelingen functioneren als 'diensttoezichtinstantie' in hun ressort en verlenen centrale diensten als identificatie, signalering en opsporing van zware misdrijven. Linders maakt per 1 januari 1944 een overstap naar de Staatsrecherche en gaat daar werken als politiefotograaf. Als 'rechercheur der Staatsrecherche' wordt hij ingedeeld bij de Recherche Hoofdafdeling Eindhoven, die gehuisvest is in het zogenaamde Pannenhuis aan de Stratumsedijk in Eindhoven. Zelf is hij in de kost op het adres Catharinastraat 4. Op 11 april trouwt hij in

Rechercheur Linders

In Venlo wordt op 3 mei 1918 Franciscus Gerardus Pierre Linders geboren. Frans groeit op in zijn geboorteplaats waar zijn vader als huisschilder zijn brood verdient. Na de lagere school heeft hij verschillende banen; als laatste een als winkelbediende in Maastricht. Enkele maanden na zijn negentiende verjaardag meldt hij zich voor de dienstplicht bij het 2e Regiment Infanterie in Venlo.

Marechaussee Linders

Door een wijziging van de dienstplichtwet in 1938 moet hij nu elf in plaats van vijf maanden dienen: eerst vijf maanden opleiding bij het 1e bataljon en daarna naar het parate 11e bataljon. In september 1938 gaat soldaat Linders met groot verlof. Maar in het jaar daarop, op 28 augustus kondigt de regering de algemene mobilisatie af en komt ook Linders weer op bij zijn regiment. Hij wordt ingedeeld bij de staf. Enkele dagen later betreft het regiment zijn kwartieren en oorlogsoptellingen in Noord-Brabant: de staf en twee bataljons ten noorden van 's-Hertogenbosch aan de Maas en een bataljon in de Peel-Raamstelling. Over zijn persoonlijke belevenissen tijdens de mobilisatie en de Duitse inval in mei 1940 zijn geen gegevens bekend.

Gelezen met de in Duitsland geboren Catharina Mitterbacher; enkele dagen tevoren heeft hij zich daar ingeschreven in de bevolkingsadministratie.

In maart 1944 ontstaat in Eindhoven en omgeving een illegale groepering die zich Partisanen Actie Nederland noemt. Deze PAN is een samenwerking van twee zelfstandige (niet in landelijk verband opgenomen) knokploegen en is gericht op sabotage en gewapend verzet. In juli gaan ze ermee akkoord dat er wordt samengewerkt met de landelijke sabotagecommandant. De PAN heeft in augustus al 600 man ter beschikking, maar kampt wel met een tekort aan wapens. De geallieerden naderen en dan komt op 3 september ook voor de PAN de opdracht tot spoorwegsabotage op grote schaal. Na 'Dolle Dinsdag' op 5 september wordt de PAN steeds agressiever: Duitsers worden gevangen genomen, materieel buitgemaakt, kabels over straten gespannen e.d. en vanaf de 17e wordt openlijk de strijd aangegaan.

Ook Linders maakt op enig moment deel uit van de PAN. Er is maar weinig bekend over de activiteiten waarbij hij betrokken is geweest. Zijn collega Doves schrijft: 'Heeft piloten vervoerd van Eindhoven naar verzamelplaats'. Op het zelfde adres als Linders woont ook een collega, hondengeleider Van der Leegte. Die verklaart: 'Aanvankelijk waren wij dikwijls

samen op pad voor de illegale beweging. Begin september was Linders met ziekenverlof maar bijna nooit thuis. Op 12 september des avonds omstreeks 10.30 uur werd ik door de toenmaligen inspecteur der Recherche v.d. Wiel opgebeld om direct naar het Pannenhuis te komen. Daar gekomen werd mij medegedeeld dat Linders bij een schietpartij met Deutsche militairen of SD was gedood'.

Wat is er voorgevallen? Linders en Henk Streefkerk, een radiotechnicus van Philips, lopen op 11 september in de Frankrijkstraat en zien daar twee Duitse soldaten. Hun opdracht is waar mogelijk Duitsers te demoraliseren en te proberen hun wapens buit te maken. Ze knopen een gesprek aan met de twee en al snel blijkt dat de mannen oorlogsmoe zijn en willen deserteren. Ze maken een serieuze indruk en er wordt afgesproken om elkaar de volgende dag om 21.00 uur te ontmoeten bij het benzinstation op de kruising Boschdijk-Marconilaan. Ze zullen dan hun wapens meebrengen en afgeven. Linders en Streefkerk gaan direct naar het PAN-rayonkwartier en krijgen toestemming voor de actie, temeer daar ze zelf het volste vertrouwen in de zaak hebben. Wat ze niet weten is dat de soldaten het voorval aan hun commandant melden, die ze verwijst naar de *Sicherheitspolizei* (Sipo). De volgende dag worden ze daar ontvangen door de *postenführer*, *kriminal-sekretär* Weber. Er wordt een val gezet: kort voor het afgesproken tijdstip zullen ze eerst de Sipo-mannen Frohnapfel, Haasz en Kooman ontmoeten bij de nabij gelegen spoorwegovergang aan de Beukenlaan.

Over het verloop van die ontmoeting bestaan twee varianten. Eerst de versie van de PAN: Henk en Karel (met deze roepnaam wordt Linders steeds aangeduid, misschien een schuilnaam?) ontmoeten de soldaten op de afgesproken plek, maar ze hebben niet de beloofde wapens bij zich. Zij geven aan deze eerst te gaan halen wanneer Henk en Karel er ook daadwerkelijk zouden zijn. Dan nadert een personenauto, waaruit twee Sipo-mannen springen, die 'hände hoch' roepen en tegelijkertijd met hun wapens vuren. De versie van de Sipo: Bij de spoorwegovergang blijken de soldaten niet aanwezig te zijn. Ze rijden dan in de richting van het benzinstation, parkeren de auto vlakbij en stappen uit. Ze horen de soldaten 'hände hoch' roepen waarop een van de burgers

(Linders) een wapen trekt en schiet. Hierop beginnen de soldaten en ook de Sipo-mannen te schieten, waarvan Kooman en Frohnapfel met een pistoolmitrailleur.

Linders wordt meteen dodelijk getroffen. Later op het hoofdbureau zien zijn collega's dat hij in buik en hoofd is geraakt door een serie kogels waarschijnlijk uit een automatisch wapen. In een van zijn zakken zit een armband van de PAN. Streefkerk weet, ondanks een schot in zijn buik, via een hek

en achtertuinen te ontkomen. Hij wordt opgevangen in een woning aan het Humboltplein en dan naar het Binnenziekenhuis gebracht. Een operatie baat niet meer en hij overlijdt in de loop van 13 of in de morgen van 14 september. In het ziekenhuis heeft wachmeester Den Braber, ook lid van de PAN, nog met Streefkerk gesproken. Over het voorval heeft hij een kort rapport geschreven, dat begint met 'Bij het om het leven brengen van mijn vriend en collega Karel Linders'.

Armband van de Partisanen Actie Nederland

De ware toedracht zal verborgen blijven. Een door de Staatsrecherche opgemaakt rapport is bij het Duitse bombardement van 19 september op Eindhoven verloren gegaan. Wel is bekend dat de Sipo een onderzoek van Linders' wapen heeft geweigerd. De namen van de soldaten zijn niet bekend geworden. Van de drie direct betrokken Sipo-mannen is Frohnapfel op 10 april 1945 bij Norg in Drente gesneuveld. De Nederlander Kooman (hoofdwachtmeester der Staatspolitie, Sipo-handlanger) ontkent elke betrokkenheid bij deze zaak, zoals hij dat bij iedere aanklacht doet. Hij ontsnapt in januari 1948 uit Kamp Vught en is nooit opgespoord. *Kriminal-sekretär* Haasz vertelt de Sipo-versie en geeft ook toe dat hij op de vluchtende burger heeft geschoten. Wachmeester Den Braber wordt op 17 september dood gevonden in de Kaakstraat, gekleed in de uitmonstering van de PAN.

Frans Linders is op 16 september 1944 in Eindhoven begraven en zijn stoffelijke resten zijn in 1961 herbegraven op de gemeentelijke begraafplaats te Venlo. In Geleen staat zijn naam op het oorlogsmonument in de wijk Lindenheuvel en in die plaats is ook een straat naar hem vernoemd.

De PAN heeft bij de bevrijding van Eindhoven op 18 september het leeuwendeel van de illegale acties op zich genomen. Op 24 september wordt de PAN officieel opgeheven en gaan de leden op in de Binnenlandse Strijdkrachten. Henk Streefkerk is ook op 16 september 1944 in Eindhoven begraven en zijn stoffelijke resten zijn in 1945 herbegraven in Bussum. Zijn naam staat op het monument voor de Philipsgevallenen in Eindhoven. Op zijn overlijdensakte is als datum en tijd van overlijden 14 september te 'zes' uur geschreven. *Kriminal-sekretär* Weber is in andere zaken veroordeeld tot negentien jaar gevangenisstraf, maar wordt in 1950 opgenomen in een psychiatrische inrichting. Vermoedelijk is hij in 1953 naar Duitsland uitgezet. *Kriminal-sekretär* Haasz krijgt in een andere zaak 4,5 jaar gevangenisstraf en wordt in 1950 over de grens gezet.

De auteur verricht historisch onderzoek naar de gevallen die in de oorlog 1940-1945 behoorden tot de (Koninklijke) Marechaussee. De foto van de PAN-armband en die van Linders (met hoed) zijn door battledetective.com respectievelijk gemeentepolitieeindhoven.nl beschikbaar gesteld. Wilt u reageren? Uw reactie is welkom op het redactieadres of rechtstreeks per e-mail aan de auteur op marchaussee4045@gmail.com.

Henk Streefkerk
(*Naarden, 22-3-1919)

colofon

Marechaussee Contact is een uitgave van Stichting Marechaussee Contact en verschijnt zes keer per jaar.

De realisatie is in handen van de SMC-commissie:
Redactie, voorlichting en communicatie.

Redactie

Erik Boom
Roel Bouwman
Marion Broekhuizen-Klijnhout
Hardy Damen
Willem Geense
Frans Meijer
Jack Vlaming

Redactieadres

Weeshuiswal 9
4116 BR Buren
0344-571256
redactiemc@gmail.com

Druk

Ten Brink, Meppel

Vormgeving

Content Innovators, Alphen a/d Rijn

Wijzigingen van adresgegevens

Begunstigersadministratie SMC
Johan Frisoplein 23
8071 LX Nunspeet
0341-257129
c.dboom@chello.nl

Kopij volgend uitgave

Voor informatie over het aanleveren van kopij graag contact opnemen met de redactie

Deadline

De deadline voor het inzenden van kopij voor de volgende uitgave van Marechaussee Contact is 18 september 2015

inhoud

3	Observaties van de voorzitter
4	Nestelpennen, actuele berichten over de KMar
7	De geschiedenis van het Wapen
8	Agenda, activiteiten van en voor oud-marechaussees
10	Veteranenrubriek met allerlei informatie voor KMar-veteranen
12	De autobiografie van Pieter-Jan Poulusse
14	Deel XXIII van de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
16	Oud-dienstplichtigen
19	Reservisten
20	Indië-veteranen bezoeken Nederlandse erevelden in Indonesië
22	SMC-Allerlei
30	Personalialia
31	SMC-Informatie

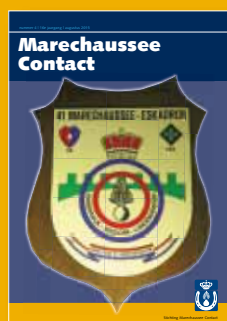

Foto omslag:
Embleem van 41 MarEsk in
West-Duitsland, zie pagina 16